
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΙΑΤΣΙΑΒΑΣ

Γεννήθηκε το 1939 εἰς Πετρωτόν Τρικάλων. Το 1958 ἐτελείωσε το Α΄ Γυμνάσιον Τρικάλων, το 1963 την Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν Λαρίσης καὶ ἀπὸ τον Νοέμβριον τοῦ 1965 ἀνήκει εἰς τον διδασκαλικόν κλάδον.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΕΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Τό Λιβαδοχώρι (Γκιόνθι) Τρικάλων

(Ἡ παλιά γεωργικὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ)

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Πρὶν ἀρχίσουμε νὰ ἐκθέσουμε τὴ γεωργικὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ, θεωρήσαμε σκόπιμο νὰ γράψουμε λίγα γιὰ τὸ χωριό, γιὰτὶ ἀξίζει νὰ γνωρίσουμε, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσι, ἓνα ἀπ' τὰ πολλὰ ὄρεινὰ χωριά τῆς θρυλικῆς Πίνδου.

Ἄς ἀφήσουμε, λοιπὸν, τὴ φαντασία μας ν' ἀνεβῇ γρήγορα 50 χιλόμετρα περίπου πάνω ἀπ' τὴν Πύλη (Πόρτα) Τρικάλων καὶ ἀφοῦ, σκαρφαλώνοντας, περάσῃ τὶς πρῶτες πανύψηλες βουνοκορφές τῆς ξακουστῆς Πίνδου, ἄς τὴν ἀφήσουμε νὰ ξεκουραστῇ, γιὰ λίγο, σὲ μιὰ ἀπ' τὶς χλιοτραγουδισμένες πλαγιές της, γιὰτὶ ἐκεῖ θὰ ἴδουμε καὶ θὰ μάθουμε πολλὰ, ἀφοῦ ἡ σκουριά τοῦ χρόνου δὲ τὰ χάλασε ἀκόμα. Ἡ ὁμορφὴ καὶ καταπράσινη πλαγιὰ θὰ μᾶς δεχτῇ χαρούμενα καὶ τὰ

πανύψηλα δέντρα της—έλατα καὶ ὄξυές – μαζί μὲ τοὺς ἀγαπημένους συντρόφους τους—τ' ἀηδόνια—πρόθυμα θὰ προσφερθοῦν νὰ μᾶς ξεναγήσουν στὸ φιλόξενο τόπο τους. Ἄς ἀκούσουμε, λοιπόν, τοὺς ξεναγοὺς μας καὶ ἄς μοιραστοῦμε τὴ χαρὰ τους, τὴ γιομάτη ἀπὸ τ' ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν τῆς ἐξοχῆς.

Πράγματι βρισκόμαστε σὲ μιὰ πλαγιά τῶν αἵματοποτισμένων καὶ κακοτράχηλων βουνῶν τῆς Πίνδου. Στὸ μέσο τῆς πλαγιάς αὐτῆς εἶναι κουρνιασμένο—σὰν ἀετοφωλιά— ἓνα χωριό, τὸ Λιβαδοχώρι (Γκιόνθι) Τρικάλων. Ἐνα χωριό ὁμορφο, ποὺ μὲ τὰ στενὰ δρομάκια καὶ τὰ φιδίσια λαγκάδια του, γοητεύει, ἀπ' τὴ πρώτη στιγμή κιόλας, κάθε ἐπισκέπτη. Ἀλήθεια κάθε ξένος, πατῶντας ἐδῶ, νοιώθει μιὰ ἰδιαίτερη ξεκούρασι, ἢ δὲ ἀπολαυστικὴ εἰκόνα τῆς φύσεως, ποὺ ἀπλώνεται γύρω του, μαζί μὲ τὸ ὑψόμετρον τοῦ τόπου (1.150 μέτρα περίπου) τὸν φέρουν πιὸ κοντὰ στὸ Θεὸ κι' ἔτσι δὲν δυσκολεύονται καθόλου τὰ χεῖλη του νὰ προφέρουν τὸ: «Μέγας εἰ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα Σου...».

Πάνω ἀπ' τὸ χωριό, στὴ κορφή τῆς πλαγιάς φαντάζει τὸ ὁμορφο δάσος μὲ τὰ πολλὰ ἔλατα, μὲ τὰ γλυκόλαλα ἀηδόνια καὶ τὶς κρύες βρύσες. Χρόνια καὶ χρόνια κάθεταί ἐκεῖ ψηλὰ σὰν ἀρχαῖο φρούριο, καὶ πρόθυμα διηγεῖται σὲ κάθε περαστικὸ τὴν Ἱστορία τοῦ τόπου. Πιὸ πέρα ὀρθώνεται μιὰ ψηλὴ γυμνὴ κορφή «τὸ Αὐγὸ» (υψόμετρο 2.400 μέτρα περίπου), ποὺ δέχεται καὶ διαλαλεῖ πρώτη σ' ὅλη τὴ περιοχὴ τὰ μηνύματα τῆς βαρυχειμωνιάς. Ἄν μιὰ ἡλιόλουστη καλοκαιρινὴ μέρα βρεθῆς ἐκεῖ, πολὺ πρωῒ, δὲν θὰ δυσκολευτῆς νὰ καμαρώσης τὸν χρυσαφένιο κάμπο τῶν Τρικάλων, ποὺ ἀπλώνεται μακριὰ, ἀλλὰ φανταχτερὰ καὶ ὑπερήφανα, γιὰ τὴ πλούσια σοδεὶὰ ποὺ χαρίζει στοὺς Καραγκούνηδες. Λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὴ μύτη τοῦ «Αὐγοῦ»

καὶ μέσα ἀπ' τὰ σωθικὰ του ξεπετιέται μπόλικο καθάριο νερὸ «ἡ Γκούρα». Αὐτὸ κατηφορίζει μουρμουριστὰ, λές καὶ διηγεῖται τὴν Ἱστορία του, καὶ ἀφοῦ ἀπαλὰ κι' ἀνάλαφρα χαϊδέψῃ τὰ πόδια τῆς πλαγιαῖς καὶ ἐνωθῇ μὲ ἄλλα μικρὰ ρέματα, θὰ πέσῃ θριαμβευτικὰ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἀσπροπόταμου (Αχελώου), γιὰ τὸ ὠραῖο ταξίδι πρὸς τὸ Ἰόνιο Πέλαγος. Δὲν μπορούμε ὅμως νὰ ξεχάσουμε καὶ τὶς ὁμορφες νεράϊδες του, τὶς νοστιμότητες πέστροφες, ποὺ μὲ τὶς ὑπερήφανες ἐπιδείξεις καὶ τὰ ἀπότομα βουτήγματα χαρίζουν σὲ κάθε διαβάτη στιγμὲς γαλήνης καὶ ξεγνοιασιάς.

Σ' αὐτὴ τὴν ὄνειρώδη τοποθεσία ζοῦν περίπου 350 ἄνθρωποι, ὅλοι τους καλόκαρδοι, φιλόξενοι καὶ προοδευτικοί. Τὰ σπίτια τους εἶναι χτισμένα μὲ πέτρα καὶ λάσπη καὶ σκεπασμένα μὲ πλάκες ἢ μὲ τσιγκιά. Ἐξωτερικὰ τίποτα τὸ σπουδαῖο καὶ ἐξαιρετικὸ δὲν παρουσιάζουν, γιὰτὶ πάνω στὴ φάτσα τους, ἔχουν στρογγυλοκαθήσει τ' ἀχνάρια τοῦ γοργόφτερου χρόνου κι' ἔτσι ἔσβησε κάθε γλυκὸ κι' ὠραῖο.

Ἡ ἐξωτερικὴ τους ὁμως φτώχεια ἀναπληρώνεται μὲ τὸ ταπεινὸ, ἀλλὰ καθαρὸ καὶ ἀρκετὰ περιποιημένο ἐσωτερικὸ στόλισμα. Τὸ ἄνοιγμα τῆς ἐξώπορτας μᾶς φέρνει μπροστὰ σ' ἓνα ἀπλὸ καὶ εὐχάριστο γιὰ διαμονὴ χῶρο. Τὸ δὲ δωμάτιο τῆς ὑποδοχῆς, στρωμένο μὲ πολύχρωμα καὶ φανταχτερὰ χαλιὰ, ποὺ οἱ ἴδιες οἱ κοπέλλες ὑφαίνουν στὸν ἀργαλειό, – ὅπως τραγούδησε ὁ Κώστας Κρυστάλλης μὲ τοὺς στίχους:

«Ἡ Ζερβοπούλα ἡ ὁμορφὴ κι' ἀρχοντοθυγατέρα
στὸν ἀργαλειὸ τῆς ὕφαινε κι' ἀνάρια ἐτραγουδοῦσε:
Παῖξε, ἀργαλειέ μου, βρόντησε... Πέτα χρυσὴ σαῖτα,
τρίξτε καϋμένα χτένια μου, βαστᾶτε τὸν ἠχό μου,
νὰ βγοῦν τὰ ὑφάδια γλήγορα, νὰ ράψω τὰ προικιά μου,
γιατ' ὁ καλὸς μου βιάζεται, βιάζεται νὰ μὲ πάρει».

εἶναι ἕτοιμο κάθε στιγμή νὰ δεχτῇ τὸν κουρασμένο ἐπισκέπτη, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ ἀρκετὴ ζεστασιὰ τὸν χειμῶνα καὶ κρύο νεράκι τὸ καλοκαίρι. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι: ἡ φιλοξενία ἐδῶ εἶναι μιὰ ἱερὴ πατροπαράδοτη κληρονομιά.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Κύρια σημερινὰ γεωργικὰ προϊόντα εἶναι τὸ καλαμπόκι, τὰ φασόλια καὶ οἱ πατάτες. Δέκα πέντε περίπου χρόνια ἔχουν νὰ σπείρουν σιτάρι καὶ κριθάρι. Ὅ,τι σχετικό μὲ τὴ σπορὰ, τὸν θερισμὸ καὶ τὸν ἄλωνισμό τοῦ σιταριοῦ, πού θὰ ἐπακολουθήσῃ, θ' ἀφορᾷ τὴν πρὸ τοῦ 1955 καλλιεργητικὴ περίοδο καὶ ἰδιαίτερα τὴν πρὸ τοῦ 1920.

Η ΣΠΟΡΑ

Μόλις ἔμπαινε ὁ Ἀϊ-Δημήτρης νέο χρῶμα ἔπαιρνε ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ. Ἀρχίζε ἡ προετοιμασία γιὰ τὴ σπορὰ. Ἐπρεπε νωρὶς νὰ φροντίσουν γιὰ τὸ ὑνὶ τοῦ Ἡσιόδου, δηλαδή τ' ἀλέτρι, καὶ γιὰ τὰλλα ἐργαλεῖα τῆς σπορᾶς. Γιὰ νὰ διορθωθοῦν αὐτὰ ἔπρεπε ὁ γεωργὸς νὰ τὰ πάη στὴν Πύλη – μιὰ μέρα μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό – γιατί θὰ «πάαινε» μὲ τὰ πόδια ἢ μὲ τὸ ζῶο, ἀφοῦ δρόμος δὲν ὑπῆρχε γιὰ νὰ ῥθῇ, ἔστω καὶ ἓνα φορτηγὸ αὐτοκίνητο, κι' αὐτὸ μέχρι τὸ Βαθύρρευμα (διπλανό χωριό). Ὅ,τι σιδερικὸ εἶχε, ὅπως τὸ ὑνὶ ἀπ' τὸ ξυλάλετρο, τὸ παπουτσάῦνο – τὴν τσάπα καὶ τὸν κασμά, αὐτὸ θὰ «πάαινε» στὴν Πύλη γιὰ φκιάσιμο. Δέν ἦταν βέβαια ἀνάγκη νὰ πᾶνε ὅλοι κάτω. Ἀρκοῦσαν λίγοι γιὰ νὰ ξυπηρετήσουν ὅλους, γιατί, μέχρι σήμερα ἀκόμα, ἡ ἀλληλοβοήθεια εἶναι γι' αὐτοὺς μιὰ μεγάλη ἀρετὴ. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πού μένανε στὸ χωριὸ δὲ κάθονταν. Μὲ τὸ τσεκούρι, τὸ σκεπάρνι, τὸ πριόνι καὶ τὸ ξυλοφάϊ θὰ συμμόρφωναν τὸ ξυλάλετρο καὶ τὸν ζυγὸ, θὰ πελεκοῦσαν καὶ θὰ ὁμορφόξυναν τὶς ζεῦλες καὶ θὰ ἐτοίμαζαν τὰ στ' λιάρια γιὰ τὶς τσάπες καὶ τοὺς κασμάδες.

Ἔτσι περνοῦσαν οἱ πρῶτες μέρες τοῦ Ἀϊ-Δημήτρη. Στὸ μεταξὺ θὰ ἔχαν πέσει οἱ πρῶτες βροχές, γιατί στὰ βουνὰ πάντοτε πέφτουν γρήγορα. Μετὰ ἀπ' τὶς χορταστικὲς αὐτὲς βροχὲς ἄρχιζε τὸ πανηγύρι.

Ὅλοι τότε στὰ χωράφια τους. Καὶ τὶ χωράφια!! Στὶς γύρω πλαγιὲς ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ κάπου θᾶταν κάποια λάκκα κι' ἐκεῖ ἔρριχναν, μαζὶ μὲ τὸν ἰδρώτα τους, τὸ στάρι μὲ τὴν πίστι ὅτι θὰ ῥχόταν καιρὸς ποὺ θὰ θερίζαν τὰ ὀλόξανθα στάχυα. Καὶ μήπως θᾶταν ὅλα δικὰ τους; Τὸ μισὸ στάρι θὰ τὸ παίρνει ὁ γαιοκτήμονας, ὁ τσιφλικοῦχος ἀπ' τὴν Πύρρα (γειτονικὸ χωριό), γιατί τὰ χωράφια δὲν ἦταν δικὰ τους. Ἄς εἶναι...

Μ' ὅλα τὰ κακὰ, δούλευαν σκληρὰ καὶ μὲ ὄρεξι. Καὶ ἄλλα ἐμπόδια περίμεναν τὸν γεωργό, τὰ βόδια. Οἱ περισσότεροι εἶχαν μόνο ἓνα βόδι καὶ γιὰ τὴ σπορὰ χρειάζονταν δυὸ βόδια. Σ' αὐτὸ ὅμως ἔδιναν μόνοι τους τὴ λύσι.

Δυὸ οἰκογένειες, ποὺ ἔχαν ἀπὸ ἓνα βόδι, «συμπρέυανε» (κάνανε παρέα) καὶ μαζὶ ὥργωναν κι' ἔσπερναν τὰ χωράφια τους. Ἔτσι ὅσο κρατοῦσε τὸ ὄργωμα, τὸ χωριό – ποὺ ἔταν καὶ μικρὸ – ἐρήμωνε.

Πρὶν ἀκόμα καλοξημερώσει, οἱ δουλευτάδες μὲ τὰ γερὰ μπράτσα ξεκινοῦσαν γιὰ τὰ χωράφια τους. Τὰ στενὰ δρομάκια καὶ τὸ ἀνώμαλο ἔδαφος, ὑποχρέωνε αὐτοὺς νὰ φορτώνονται ὅλα τὰ χρειαζόμενα, τὰ ζ' γάλετρα, στὴ πλάτη. Βέβαια κάπου-κάπου τοὺς βοηθοῦσε καὶ ὁ ὑπομονητικὸς γαῖδουράκος. Τὸ χάραμα τῆς μέρας τοὺς ἔβρισκε ἔτοιμους γιὰ ν' ἀρχίσουν τὴ βλογημένη δουλειά.

Ὁ ζευγίτης καὶ νοικοκύρης τοῦ χωραφιοῦ, ἀφοῦ ἔκανε τὸν σταυρὸ του κι' ἔδωνε τὴν εὐχή: «Ἀῖντε παιδιὰ μ' καλὴ χρονιά» ἄρχιζε πρῶτος τὴ δουλειά. Μὲ τὸ ξυλάλετρο προσπαθοῦσε νὰ

σχίστη τὴ γῆ βαθιά, ὅσο πιὸ πολὺ μποροῦσαν τὰ καημένα του τὰ βόδια.

Οἱ νεώτεροι, ἀγόρια καὶ κορίτσια, μὲ τὴ τσάπα καὶ τὸν κασμά ἄρχιζαν κι' αὐτοὶ μὲ τὴ σειρὰ τους τὴ δική τους ἐργασία καὶ ἦταν πολλή! Ἐπρεπε νὰ σκάψουν τὶς ἄκρες καὶ τὶς πατουσιές, ὅπου τ' ἀλέτρι δὲν ἔπαιρνε, ἀλλὰ καὶ νὰ σπάσουν τὶς μπλάνες, γιὰ νὰ γίνη τὸ χῶμα ἀφράτο.

Μέ ὄρεξι καὶ θέλησι ρίχνονταν στὴ δουλειὰ καὶ μόνο τὸ πέταμα καμμιᾶς κουρούνας, ποὺ ἔψαχνε πίσω τους γιὰ τὴν τροφή της, μποροῦσε νὰ τραβήξῃ, καὶ πάλι γιὰ λίγο, τὴν προσοχή τους.

Μέ τὸ Ὅου - Ὅου! ! τοῦ ζευγίτη καὶ μὲ τὰ ὠραῖα τραγούδια τῶν νέων, ποὺ ἔπαιρναν σὲ στιγμὲς ξεκουράσεως, τραγούδια ἀγάπης καὶ κλέφτικα, οἱ ὥρες περνοῦσαν γρήγορα καὶ τὸ χωράφι τέλειωνε...

Τ' ἀγόρια γιὰ νὰ δείξουν στὶς μορφονιές τὴν ἀντρευσίνη τους «ἔπιαναν» διάφορα κλέφτικα τραγούδια. Ἐνα ἀπ' τὰ πολλὰ ἦταν καὶ τὸ παρακάτω:

«Οἱ κλέφτες ἀπὸ τ' Ἄγραφα κι' ἄρματωλοι τοῦ Βάλτου,
ἀπὸψε μπιρμπερίζονταν στὸ Καρπενήσ' ἀπὸ ἔξω.
Ἐνας στὸν ἄλλον ἔλεγε, ἕνας στὸν ἄλλον λέγει...»

Ἀλλὰ καὶ τὰ κορίτσια πότε γιὰ νὰ φανερώσουν στὸν καλὸ τους πῶς μένουν πιστά στὸν ὄρκο τῆς ἀγάπης καὶ πότε γιὰ νὰ κλάψουν τὴ χαμένη ἀγάπη τους, συμπλήρωναν μελωδικὰ μὲ τὴ γλυκεῖα φωνούλα τους...

«Ἐσεῖς βουνὰ μου πράσινα, βουνὰ μου χιονισμένα,
μὴν εἶδατε τὸν ἀρνητὴ, τὸν ψεύτη τῆς ἀγάπης;
Σὰν μὲ φιλοῦσε κι' ἔλεγε ἀγάπη δὲν ἀρνιέμαι,
καὶ τώρα μ' ἀπαρνήθηκε σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο!
Σε τί ταβέρνες τρώει ψωμί, σέ τί ταβέρνες πίνει;».

Μέ τέτοια τραγούδια περνούσε ή ώρα καί τὸ γιόμα ζύγωνε καί τότε ἔφθανε ή νοικοκυρὰ μέ τὸ «κούτσ'κο της φορτωμένο στὴ πλάτη, κρατῶντας στὸ 'να χέρι τὸν τρουβὰ μέ τὴν ἀχνηστή μπουμποτίσια σταχτόκλουρα καί στ' ἄλλο τὸ κακάβ' μέ τὰ ζεστὰ φασούλια». Ἐφερνε τὸ φαῖ στοὺς ἀξιους ἐργάτες τῆς γῆς.

Ὅταν τέλειωνε τὸ ὄργωμα τῆς λάκκας αὐτῆς, κι' ἂν ὁ ἥλιος βαστοῦσε ἀκόμα, ὁ γεροντότερος, μέ τὴ πείρα του καί μέ τὰ ἀργὰ βήματα χούφτιαζε τὸ σπόρο ἀπ' τὸν τρουβὰ καί τὸν σκορποῦσε μέ μεγάλη τέχνη.

Γιὰ τὰ βόδια μιὰ μικρὴ ἀνάπαυλα ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ νὰ «ξανασάνουν» λίγο καί ν' ἀρπάξουν δυὸ χαψές ροκιά (καλαμποκιά), γιὰτὶ ἀμέσως τὰ περίμενε ή ξύλινη σβάρνα.

Κι' ὅταν μέ τὸ καλὸ σχολοῦσε ή σπορὰ, τότε ὁ νοικοκύρης ποὺ 'σπερνε, ἔπιανε μέ προσοχή τὸν τρουβὰ μέ τὸ δεξιὸ του χέρι καί τὸν πετοῦσε μακριά. Ἐν τὸ πάνω μέρος τοῦ τρουβᾶ (τὸ ἀνοιγμα) ἔπεφτε σὲ ὕψωμα τὸ πρόσωπο τοῦ νοικοκύρη χαμογελοῦσε, γιὰτὶ τοῦτο φανέρωνε ὅτι τὸ ἐρχόμενο καλοκαίρι θὰ γέμιζαν τὰ σακκιά ἀπὸ σοδειά.

Ἐν ὅμως τύχαινε νὰ πέση σὲ καμμιὰ γούρνα τοῦ χωραφιοῦ, τότε μιὰ στενοχώρια σκέπαζε τὸ πρόσωπό του, γιὰτὶ τὰ χωράφια, κατὰ τὸ δείξιμο τοῦ τρουβᾶ, δὲ θὰ 'διναν καρπὸ. Ἀλλὰ καί τότε δὲν ἔχανε τίς ἐλπίδες του, γιὰτὶ τίς στήριζε στὴ παντοδυναμία τοῦ Πανάγαθου Θεοῦ. Αὐτὸ ἐξ' ἄλλου φανέρωνε ή εὐχή ποὺ ἀμέσως ἀκολουθοῦσε: «Ἄιντε χωραφάκια μ' χίλια σταμπόλια νὰ δῶστε».

Μέρες πολλὲς βαστοῦσε τ' ὄργωμα κι' ή σπορὰ, ὅχι γιὰτὶ εἶχαν πολλὰ χωράφια, ἀλλὰ γιὰτὶ πάντοτε στίς λάκκες ἦταν δύσκολη ή δουλειά. Πάντως πρὶν βγῇ ὁ Χαμένος (Νοέμβριος) ἦταν ὅλοι ἔτοιμοι καί οἱ πάγοι καί κάπου-κάπου τὰ πρόωρα χιόνια τοὺς ἔβρισκαν νὰ κάθονται κοντὰ στὸ τζάκι μέ τὰ

χοντρὰ κούτσουρα, δίπλα στὶς κόκκινες φλόγες τοῦ ἔλατου ἢ τῆς ὀξυᾶς κι' ἐκεῖ ἀνακατεύοντας τὰ «Κάρνα» (κάρβουνα) νὰ πλάθουν ὄνειρα γιὰ τὸ στάρι πὺν 'πεσε στὴ γῆ.

Καὶ τὸν χειμῶνα πὺν 'πεφταν πολλὲς βροχὲς καὶ ἀρκετὰ χιόνια, ὁ γεωργὸς εἶχε τὴν ἔγνοιά του. Πρόσεχε μήπως καμμιὰ ἀπότομη βροχὴ τοῦ 'παιρνε τὸ χῶμα ἀπ' τὸ χωράφι κι' ἔτσι θὰ ξεσκέπαζε τὸν σπόρο. Ἀκόμα δὲ πρόσεχε νὰ μὴ μαζευθοῦν πολλὰ νερὰ μαζὶ σὲ καμμιὰ μεριά, γιὰτὶ αὐτὰ θὰ «'κοβαν τὸ στάρι».

Ὅταν τὰ χιόνια ἄφηναν, μέ τὸ λυώσιμό τους, νὰ φανῇ ἡ βαθυπράσινη φορεσιά τοῦ σταριοῦ, ὁ γεωργὸς περνοῦσε τακτικὰ ἀπ' τὰ χωράφια του, γιὰ νὰ καμαρώση τὴν ἀνάπτυξί του ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τὸ βοτανίσῃ. Μ' ἓνα μαχαιράκι ἢ σουγιά ἔκοβε τὸ ἀγκάθι ἢ τὴ φτέρη πὺν 'ταν ἀνάμεσα στὸ στάρι καὶ πᾶσχιζαν νὰ σταματήσουν τὸ μέστωμά του. Τίποτε δὲν ἄφηνε μέσα στὸν ἀγαπημένο του.... θησαυρὸ. Τὸν ἤθελε νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ ἀνόθευτος. Αὐτὸ βαστοῦσε πολὺ, γιὰτὶ ὁ θερισμὸς ἀργοῦσε νὰ 'ρθῇ ἐδῶ πάνω στὶς βουνοκορφὲς κι' ἔτσι ὁ γεωργὸς εἶχε καιρὸ γιὰ νὰ πλάσῃ πολλὰ καὶ διάφορα ἀνοιξιὰτικα ὄνειρα, γιὰ τὴ καινούργια σοδειά...

Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Στ' ἀλήθεια ἀργοῦσε κάπως ν' ἀρχίσῃ ὁ θερισμὸς. Ἐλεπε, βλέπετε, ἡ ζέστη τοῦ κάμπου, καὶ τὸ δροσερὸ ἀεράκι τῶν δέντρων δὲν ἄφηνε τίς καυτὲς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου νὰ στεγνώσουν τὰ στάχυα. Ἐτσι ὁ θερισμὸς «ἀρχνοῦσε» στὶς 25 τ' Ἀλωνάρη (Ιουλίου) καὶ «σχολοῦσε» στὶς 15 Αὐγούστου περίπου. Κυρίως γινόταν στὶς πρῶτες 15 μέρες τοῦ Αὐγούστου, τότε πὺν τὸ λαμπερὸ Αὐγουστιάτικο φεγγάρι διασχίζει καμαρωτὰ καὶ ὑπερήφανα τὸν καταγάλανο οὐρανὸ.

Θὰ πῆτε γιατί τότε; Τὴν ἀπάντησι θὰ μᾶς τὴν δώση ὁ γέροντας Τζερεμές, ὁ Μπαρμπα-Γιῶργος, ὅπως μὲ σεβασμὸ ὅλοι οἱ χωριανοὶ τὸν φωνάζουν. Ἄς τὸν ἀκούσουμε:

«Τὶ νὰ σ'ποῦ δάσκαλι. 'Μεῖς καρτέργαμαν νὰ βγῇ φιγγάρ' γιατί θέρ'ζαμαν τ' νύχτα. Κι' ξερ'ς γιατί; Τοῦ στὰρ' ἡ ἀγανιὰ ὅπου τ' λέαμαν, ὄντας τὸ 'κιγι ὁ ἥλιους τρίβουνταν κι' ἔπιφτι τοῦ σπ' ρὶ κάτ' κι' χάνονταν. Κι' ἔτσ' μόλις χαλίπωνι κι δρόσιζι λιγάκ' τότε πέρναμαν τὰ δερπάνια κι' ἀρχνούσαμε νὰ θερίζουμε».

Τὴ νύχτα, λοιπὸν, μὲ τὸ φεγγάρι ἢ τὸ πολὺ πρῶϊ-πρῶϊ, πρὶν ὁ ἥλιος κάψη, τότε μόνο ἔβλεπες θεριστάδες στὰ χωράφια. Μὲ τὸ σούρουπο ξεκινούσαν ἔξι-ἔξι, ἑφτὰ-ἑφτὰ καὶ ὀχτώ-ὀχτώ ἀκόμα ἀπ' τὰ σπίτια τους μ' ὅλα τὰ χρειαζόμενα. Στὸ δρόμο ὅλο γλυκομιλήματα, τραγούδια καὶ γέλοια ἀκούγονταν ἀπ' τὰ μπουλούκια τῶν θεριστᾶδων καὶ ἰδίως ἀπ' τὰ κορίτσια πού χαίρονταν γιὰ τὴ νέα σοδειά, γιατί ἀπ' αὐτὴ θ' ἀγόραζαν τὰ προικιά τους.

Σὲ λίγο ἦταν μέσα στὰ χωράφια τους. Στὴ ρίζα κάποιου ἔλατου ἄφηναν τὰ πράγματά τους, τρουβάδες – τσ' κάλια καὶ φ'τσέλες, – καὶ ἀφοῦ ὁ νοικοκύρης κάνοντας τὸν σταυρὸ πρόφερνε: «Ἄϊντε καλὸ καρπὸ νὰ δώσ'» οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια καὶ κάπου-κάπου κι' οἱ ἄνδρες, μὲ τὴ γληγοράδα πού τοὺς διέκρινε θέριζαν μὲ τὰ ὀδοντωτὰ δερπάνια τὰ ὀλόχρυσά στάχυα καὶ στὸ διάβα τους ἄφηναν τὶς χεριές μιά-μιά. Ἐπίσω πάαιναν οἱ ἄνδρες. Αὐτοὶ μάζευαν τὶς χεριές, ἔδεναν τὰ δεμάτια μὲ δέματα φκιασμένα ἀπὸ καλαμιές τοῦ σταριοῦ καὶ τὰ 'βαζαν τρία-τρία. Τὰ 'φκιαναν τριότες.

Μέσα στὴ γαλήνη τῆς νύχτας, τότε πού καὶ οἱ ἀσταμάτητοι τραγουδισταὶ τῆς φύσεως καὶ ὕμνολόγοι τοῦ Δημιουργοῦ – τὰ πουλιὰ – κοιμόνταν, οἱ μορφονιές μὲ τὸ χράπ-χρούπ, χράπα-χρούπα τῶν δερπανιῶν καὶ μὲ τὰ θαυμάσια τραγούδια τους

σκόρπιζαν χαρὰ καὶ δημιουργοῦσαν ἀτμόσφαιρα σωστοῦ πανηγυριοῦ στὶς πλαγιές καὶ στὶς βουνοκορφές. Στὴν ὁμορφὴ καὶ ωραία, αὐτὴ μελωδία τὶς συντρόφευε ὁ τσοπάνος μὲ τὴ γλυκεῖα φλογέρα του, ποὺ πάνω στὶς ψηλές κορφές βοσκοῦσε τὰ γιδοπρόβατὰ του. «Ἡ δ'λειά δ'λειά καὶ τὸ τραγούδ' τραγούδ'....». Ὅλοι τοὺς προσπαθοῦσαν νὰ τραγουδήσουν ὅσο πιὸ καλὰ μποροῦσαν, γιατί τὴν ἄλλη μέρα, ὅλο τὸ χωριὸ θὰ μιλοῦσε γιὰ τὴ καλλίτερη φωνὴ τῆς βραδυᾶς καὶ τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ λέγανε «χίλιες εὐχές» γιὰ τὸν τραγουδιστή.

Μέ τραγούδια αὐτοῦ τοῦ εἴδους ξαναθυμοῦνται τὰ νειᾶτα τοὺς οἱ γεροντότεροι, ὅπως ὁ μερακλῆς Μπαρμπα-Γιῶργος, καὶ μὲ τέτοια τραγούδια, νοσταλγοῦν τὴν παλιὰ ἐκείνη ἐποχή.

Στὴ πρώτη θέσι βρισκόταν τὸ τραγούδι τῆς Μαριγῶς, ὅπως τὸ λέγανε:

«Παίρνω τὸ δερπανάκι μου, γιέμ' καὶ πάω νὰ μάσω στάχια,

Μαριγῶ καὶ μαῦρα μάτια...

Γιέμ' καὶ φκιάνω τρία δεμάτια,

Μαριγῶ καὶ μαῦρα μάτια.

Ἄλλοι τὰ λέν' Κοντο-Μαριγῶ κι' ἄλλοι τὰ λέν' δεμάτια.

γιέμ' κι' ἄλλοι τὰ λέν' δεμάτια,

Μαριγῶ καὶ μαῦρα μάτια».

Κι' ὅταν θέλανε νὰ παινέσουν κάποια κοπέλλα τῆς παρέας, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν πειράξουν γιὰ τὸ ... κρυφὸ τῆς καρδιάς της ἔπαιρναν τὸ παρακάτω τραγούδι:

«Θερίζει ἡ κόρη μοναχὴ καὶ μοναχὴ τὸ δένει.

Σκύβει νὰ πάρη τὴ χεριὰ καὶ τὴ γεμίζει δάκρυ.

Διαβάτης ξένος πέρασε καὶ τὴν καλημεράει.

Κόρη μου γιατί κλαῖς; γιατί ἀναστενάζεις;;

Τ'ν' ἀγάπη μ' ἔχω στὴ ξενιτειὰ τὴν περιμένω νὰ 'ρθῇ...».

Αμέσως σάν ἀπάντησι στοὺς δυὸ τελευταίους στίχους, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μεγαλώσῃ τὸ πείραγμά τους, ἔπιαναν σὲ τόνο παραπονιάρικο καὶ θλιμμένο κάπως το:

«Γιὰ βγάτε ν' ἀγναντέψουμε τις Ἀγραφιωτοποῦλες,

πὼς ροβολὰν' ἀπ' τ' Ἀγραφα μὲ ξύλα φορτωμένες.

Ἄλλη πεινᾷ κι' ἄλλη διψᾷ κι' ἄλλη παντρεῖα γυρεύει.

Καὶ μιὰ κοντὴ μελαχροινὴ, τῆς Χήρας θυγατέρα,

οὔτε πεινᾷ, οὔτε διψᾷ, οὔτε παντρεῖα γυρεύει,

μὸν' τραγουδοῦσε κι' ἔλεγε, μὸν' τραγουδάει, καὶ λέει:

Τὸ ποιὰ ἔχει ἄντρα στὴ ξενιτεῖα καὶ γυιὸ ξενιτεμένο,

πές τους νὰ μὴν τοὺς καρτεροῦν, νὰ μὴν τοὺς περιμένουν,

ἐξῆντα καράβια βούλιαξαν κι' ἐξῆντα δυὸ καΐκια...».

Ἔτσι σιγὰ-σιγὰ περνοῦσαν οἱ ὥρες τῆς μαυροφόρας νύχτας καὶ ὅταν τὸ ὥρολόγι τοῦ χωριοῦ – ὁ κόκκορας – ἐσήμανε μεσάνυχτα, τότε ὅλοι ἄφηναν τὰ δερπάνια καὶ κάτ' ἀπ' τὴν ἀστροφεγγιά, κάτ' ἀπ' τὰ χαμόγελα τοῦ Αὐγουστιάτικου φεγγαριοῦ, κάθονταν σταυροπόδι καὶ ὀρεξᾶτα, γιὰ τὸ βραδινὸ τους φαγητὸ, τὸ δεῖπνο, πού μὲ μεγάλη φροντίδα ἔφκιανε ἡ νοικοκυρά.

Ὁ θερισμὸς συνεχίζονταν καὶ πάλι μετὰ τὸ δεῖπνο ὡς τὸ πρωῒ καὶ μέχρι ὁ ἥλιος ν' ἀνέβαινε μιὰ-δυὸ «τριχιές» πάνω ἀπ' τὶς βουνοκορφές. Τότε σταματοῦσαν κι' ἀγάλια-ἀγάλια πάαιναν στὸ σπίτι τους, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν λίγο, καὶ μὲ τὸ σούρουπο τῆς νέας νύχτας ἄρχιζαν πάλι μὲ τὴν ἴδια χαρὰ τὴ βλογημένη καὶ γιομάτη ἀπ' ὄνειρα δουλειά.

Βαστοῦσε μερικές μέρες ἢ καλλίτερα κάμποσες νύχτες ὁ θερισμὸς. Κι' ὅταν τελείωνε ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, πρὶν ἀφήσῃ τὸ δερπάνι ἀπ' τὰ χέρια του εὐχότανε: «Καὶ τοῦ χρόνου νὰ δώσ' ὁ Θεὸς καλλίτερο καὶ περισσότερο στὰ ρ'ς». Ἦταν μιὰ εὐχὴ

γιομάτη από ἐλπίδες καὶ πού 'δωνε χαρά μεγάλη στοὺς ἄλλους, γιατί τὰ «φχαριστοῦμε» ἔπεφταν.... βροχή.

Μετὰ τὸ θερισμὸ τοὺς περίμενε τ' ἁλώνι. Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ μεταφέρουν τὰ δεμάτια. Σὲ κάποια ἄκρη τ' ἁλωνιοῦ ἔφκιναν τὶς θεμωνιές, τοποθετῶντας τὰ δεμάτια συνταιριαστά τὸνα ψηλὰ στ' ἄλλο. Ἡ μεταφορὰ ὅμως ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ λαγκάδια καὶ τὰ στενὰ δρομάκια δὲν ἐπέτρεπαν σ' αὐτοὺς νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα, γιατί χτυπῶντας ἐδῶ-χτυπῶντας ἐκεῖ, θὰ πᾶιναν στ' ἁλώνι μόνο καλαμιές. Κι' ἔτσι ὅλα ξεσποῦσαν στὴν καημένη τὴν πλάτη...!!

Ὅπως ὁ θερισμὸς ἔτσι κι' ἡ μεταφορὰ γινόταν τὴ νύχτα. Με ὁδηγὸ τὸ ὠχρὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, σὰν μυρμήγκια, πού μέσα στὸ λιοπύρι τοῦ καλοκαιριοῦ ἀδιάκοπα μεταφέρουν τὴν τροφή τους στὶς φωλιές, οἱ θεριστάδες πηγαινοέρχονταν μέσα στὰ στενὰ δρομάκια φορτωμένοι.

Σὰν τέλειωναν οἱ θεμωνιές καὶ γιὰ τὰ ἀνεπάντεχα κακά, πού μπορούσαν νὰ σβήσουν καὶ ἐξαφανίσουν μὲ μιᾶς τοὺς κόπους καὶ τὰ ὄνειρα, ἔφκιναν σταυρὸ καμωμένο μὲ στάχυα.

Ἐπειδὴ πολλὲς οἰκογένειες μαζί εἶχαν ἓνα ἁλώνι, δὲν ξεχνοῦσαν νὰ πᾶνε νὰ δέσουν μιὰ χεριὰ ἀπὸ στάρι στὸ στῦλο, πού ἦταν στὴ μέση τ' ἁλωνιοῦ. Αὐτὴ τοὺς ἔδινε τὴν ἀράδα στὸν ἁλωνισμό. Κανένας δὲν μπορούσε ν' ἀλλάξῃ τὴ σειρά. Ἄν ὅμως ἓνας, γιὰ ὅποιονδήποτε λόγο, δὲν ἦταν ἕτοιμος, ὅταν ἡ χεριὰ τοῦ 'δινε τὴν ἀράδα, τότε αὐτὸς, γιὰ νὰ μὴ μένῃ τ' ἁλώνι ἀδειανό, τὴν παραχωροῦσε πρόθυμα στὸν ἐπόμενο.

Ο ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

Ἡ πρώτη τους φροντίδα ἦταν νὰ ἐτοιμάσουν τ' ἁλώνι, τὸ χωματάλωνο. Τό μέρος αὐτὸ ἦταν διαλεγμένο, γιατί ἔπρεπε νὰ τὸ παίρνῃ ὁ ἀέρας, ἀπαραίτητος γιὰ τὸ λίχνισμα. Ἀφοῦ ἰσοπέδωναν καὶ «φουκαλοῦσαν» (σκούπιζαν) καλὰ τὸ μέρος,

ἄλειφαν ὅλο τὸ χῶρο μὲ «γελαδοβουνιά» (κοπριά ἀγελάδων), καὶ ἄχυρο, ἔτσι ὥστε νὰ μὴ μπερδεύονταν τὸ στάρι μὲ τὸ χῶμα. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ γινόταν κάνα δυὸ μέρες πρὶν ἀπ' τὸν ἄλωνισμό. Κι' ὅταν στέγνωνε ἦταν ἕτοιμο νὰ δεχθῇ στὴν ἀγκαλιὰ του τὰ μεστωμένα στάχυα.

Ἐνα κοντὰ στ' ἄλλο ἔβαζαν τὰ δεμάτια κυκλικά καὶ λυμένα γιὰ ν' ἀνακατεύονται καλὰ, ὅταν τ' ἄλογα θ' ἀρχιζαν τὸ στούμπισμα.

Μέ τὰ πόδια τῶν ἀλόγων γινόταν ὁ ἄλωνισμός, καὶ μιὰ κι' ὅλοι δὲν εἶχαν ἄλογα ἢ μουλάρια, ἔπαιρναν τοὺς ἄλωνιστάδες καὶ φυσικά μὲ πληρωμή. Ἦταν ὑποχρεωμένος ὁ νοικοκύρης νὰ δώσῃ 2 ὀκάδες γιὰ κάθε «σταμπόλι» (ἓνα σταμπόλι 20 ὀκάδες).

Ὅταν ὁ ἥλιος ἀνέβαινε δυὸ «τριχιές» πάνω καὶ τοῦτο γιὰ ν' ἀγριέψῃ τὸ στάχυ, τότε ὁ ἄλωνιστὴς ἔβαζε τὰ ζωντανὰ του μέσα στ' ἄλώνι καὶ, ἀφοῦ, ἀπ' τὸ στῦλο ποὺ ἦταν στὴ μέση τ' ἄλωνι, ἔδενε τὸ σχοινὶ ποὺ βαστοῦσε γερὰ δεμένα ἀπ' τὸ λαιμὸ τὰ ζῶα του μὲ θηλιές, ἀρχιζε τ' ἄλώνισμα.

Τὰ πεταλωμένα πόδια τῶν ζώων ἔκοβαν μικρὰ κομμάτια τὰ σιταροκάλαμα, ποὺ γίνονταν ἄχυρο, χειμωνιάτικο φαγητὸ τῶν ζωντανῶν, ἐνῶ ξοπίσω ἀκολουθοῦσε ὁ ἄλωνιστὴς μὲ τὴ «λούρα» στὰ χέρια, γιὰ νὰ σκιάζῃ κάπου-κάπου τὰ χαϊβάνια ποὺ στρυφογύριζαν ἀκούραστα καὶ ἰδρωμένα κάτου ἀπ' τὴ ἀνυπόφορη, πολλές φορές, ζέστα τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἄν ρωτήσετε γιὰ τὸ νοικοκύρη, αὐτὸς δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα ποὺ θὰ τελείωνε ὁ ἄλωνισμός γιὰ νὰ ᾽δῇ τὴ σοδειὰ του. Ὁρθιος μὲ τὸ ξύλινο δικούλι στὰ χέρια γυρνοῦσε συνέχεια καὶ πότε μάζευε τὰ στάχυα ποὺ ξεμάκραιναν ἀπ' τ' ἄλώνι, πότε τὰ ἀνακάτευε γιὰ νὰ κοποῦν καλλίτερα καὶ γρηγορώτερα ἀπ' τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων.

Κατὰ τὸ γιόμα μιὰ λιγόλεπτη ξεκούρασι ἦταν ἀπαραίτητη. Ὁ ἴσκιος τοῦ ἔλατου καὶ ἡ κρύα βρύση περίμεναν νὰ χαρίσουν τὴ δροσιὰ τους στὰ κουρασμένα καὶ ἰδρωμένα κορμιὰ τῶν δουλευτάδων.

Μὰ καὶ ἡ σκέψι ὅτι ἡ Κυρά – γυναίκα τοῦ γεωργοῦ – θὰ ἔφερνε μέλι, μιὰ ὀλάκερη πίττα, ἔκαμνε σ' ὅλους νὰ περιμένουν μὲ μιὰ ιδιαίτερη χαρὰ τὴν ὥρα αὐτὴ. Σ' αὐτὴ τὴ χαρὰ τοῦ γεωργοῦ ἦταν ἀπαραίτητο τὸ μέλι. Κάθε φαμελιά, τὴ μέρα τοῦ ἄλωνιοῦ «κούρευε» ἓνα μελίσσι κι' ἔφερνε μιὰ πίττα, γιὰ νὰ γλυκάνη λίγο τὸν ἄλωνιστὴ, τοὺς βοηθοὺς, ἀλλὰ καὶ κάθε διαβάτη, πὺν πρόθυμα θὰ προσκαλοῦσε ἡ Κυρά νὰ ἐπισκεφθῇ τ' ἄλῳνι, κι' ἔτσι εὐχαριστημένοι ὅλοι αὐτοὶ φεύγοντας θὰ ἔλεγαν πολλὲς εὐχὲς, γιὰ τὸ καλὸ ξόδεμα καὶ γιὰ μιὰ καλλίτερη καινούργια σοδειά.

Δέν παρέλειπαν οἱ φιλοξενούμενοι νὰ τραγουδοῦν καὶ κἀνα τραγούδι, τραγούδι κεφιοῦ, γιὰτὶ αὐτὸ μεγάλωνε τὴ χαρὰ τοῦ νοικοκύρη καὶ τῆς Κυρᾶς του. Πάνω στ' ἀστεῖα καὶ στὶς εὐχὲς ἔπαιρναν καὶ τὸ παρακάτω, πὺν κατὰ κάποιον τρόπο φανέρωνε τὴ μεγάλη σοδειὰ τοῦ γεωργοῦ...!!!

«Ἀφήνει ὁ Γιάννος τὴ κλεψιά καὶ παίρνει τὸ ζευγάρι.

Ἔχει τ' ἀλέτρι κάρινο, τὶς ζεῦλες ἀσημένιες.

Ἀλώνιζε, ξαλώνιζε τρία κουβέλια στάρι.

Τὰ δυὸ τὰ χρώσταγε τὰ ἔδωσε, τῶνα πάει στὸ μύλο.

Πῆρε τὸ μύλο χὰρβαλο καὶ τὸ νερὸ κομμένο.

Ὅσο νὰ βάλῃ τὸ νερὸ, νὰ ξαναλέσῃ ὁ μύλος,

ἀπὸ μεριά ὁ λύκαρος τοῦ τρώει τὴ γαῖδάρα.

ὦ!! λελέ γαῖδάρα μου, ἦσουν καὶ γκαστρωμένη,

θὰ γέναγες ἀρσενικὸ, νὰ ζήσουν τὰ παιδιὰ μου!»

Σὰν ἔφθανε τὸ δειλινὸ καὶ σχολοῦσε τὸ ἄλώνισμα τότε μάζευαν· τὸ στάρι «λαμνὸ» (σωρὸ) κι' ἄρχιζε μὲ τὸ βραδινὸ

δροσαγέρι τὸ λίχνισμα. Μὲ τὸ ξύλινο δικούλι στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ τὸ ξυλόφτυαρο ἀργότερα λίχνιζαν τὸ στάρι πού ὀλόξανθο καὶ ἀσημοχρυσ αφένιο ἔφκιανε δικὸ του σωρὸ.

Κοντὰ στοὺς λιχνιστάδες ἡ Κυρὰ μὲ τὴ «φουκαλιά» ἢ μὲ τὴ «μπάτσα» τοῦ ἔλατου, καθάριζε τὰ «λιχνίδια» ὅσα ἔπεφταν στὸ λαμνό. Ὑστερα μετρημένο μὲ τὸ κουβέλι (ἓνα κουβέλι 10 ὀκάδες) καὶ βαλμένο μέσα στὰ σακκιά τὸ στάρι ἦταν ἕτοιμο γιὰ τὸ σπίτι, ἐνῶ ὁ γεωργὸς στὴν ποσότητα αὐτοῦ προσπαθοῦσε ν' ἀντιζυγίσῃ τοὺς κόπους του καὶ τὶς λαχτάρεις του.

Ὅσο γιὰ τὴν Κυρὰ καὶ τὶς κόρες τῆς ὑπῆρχε κι' ἄλλη δουλειά. Στὸ τέλος τοῦ ἁλωνισμοῦ πάντοτε θὰ ἔμεινε στάρι ἀνακατεμένο μὲ τὰ χοντρά ἀπ' τὰ στάχυα τεμάχια – «τὰ πατάλωνα». Ἐπρεπε νὰ πάρουν κι' αὐτὸν τὸν καρπὸ. Γι' αὐτὸ μὲ τὸ «στουμπόξυλο» κοπάνιζαν καλὰ τὰ πατάλωνα κι' ὕστερα ἢ μὲ τὸ κόσκινο – τὸ δερμόνι – ἢ μὲ τὸ πλύσιμο, τὰ ῥιχναν ὅλα μέσα σ' ἓνα καζάνι, πού εἶχε νερό (καὶ τὸ στάρι σὰν βαρύτερο καθόταν στὸν πάτο τοῦ καζανιοῦ), δὲν ἄφηναν νὰ πάῃ χαμένο οὔτε σπ' ῥι ἀπ' τὴ σοδειὰ τους!!...

Πρὶν ἀκόμα ὁ νοικοκύρης χαρεῖ καλά-καλὰ τὸν καρπὸ τῶν μόχθων του ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὰ χρεωστικὰ του καὶ πρῶτα-πρῶτα στὸν γαιοκτήμονα καὶ μάλιστα τὴ μισή παραγωγή! Πόση στενοχώρια δοκίμαζε σὰν ἀντίκρυζε τὸν τσιφλικοῦχον τῆς Πύρρας νὰ ῥχεται με τὰ ζῶα γιὰ νὰ πάρῃ τὸν ἰδρώτα του! Τὶ νὰ ἔκανε ὅμως;...

Ἀπ' τὸ ὑπόλοιπο, τὸ δικὸ του πιά στάρι, εἶχε νὰ δώσῃ στὸν Παπᾶ – τὸ παπαδιάτικο, – στὸν ἀγροφύλακα – τὸ ἀγροφυλακιάτικο, – στὸν ἁλωνιστὴ – τὸ ἁλωνιάτικο –, στὸν τσουμπάνο – τὸ τσουμπανιάτικο –, καὶ στὸν γελαδάρη – τὸ γελαδαριάτικο -. Μετὰ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φόρους κάτι θὰ ἔμενε καὶ γιὰ τὸ γεωργό, κι' εἶθε νὰ γέμιζε τὸ μικρὸ «ἀμπάρι» του!...

Στ' άλώνι υπῆρχε ἀκόμα τ' ἄχυρο. Τοῦτο μὲ «βρυζόμια», πού 'ταν δίχτυα φκιαγμένα μὲ λινάρια καὶ μὲ δυὸ μακρουλὰ ξύλα στὶς ἄκρες, μεταφέρετο στὶς ἀχυρῶνες γιὰ νά χρησιμεύσῃ ὡς τροφή τῶν ζώων.

Ἔτσι τὰ ὄνειρα κι' οἱ λαχτάρεις τοῦ γεωργοῦ ἔπαιρναν τέλος καὶ ἡ εὐχὴ γιὰ μιὰ ἀποδοτικώτερη χρονιά ἔδινε κουράγιο κι' ἐλπίδα στὸν, πάντοτε, κουρασμένο, ἀλλ' ἀνίκητο ἐργάτη τῆς γῆς...

Λιβαδοχώρι 12/5/1970

Το Κουβέλι

Το ξυλάλετρο